

Voorwoord

De beginnende jazzpianist, of hij nu jong of oud is, loopt bijna altijd tegen twee muren op. De eerste is de ‘improvisatiemuur’. Vaak kan de beginner al een beetje improviseren op eenvoudige stukken, maar zo gauw de akkoordenschema’s wat geavanceerder worden, weet hij of zij niet wat te doen om een betekenisvolle solo neer te zetten. Gelukkig bestaan er tegenwoordig goede tot uitstekende leerboeken op dit gebied, zodat men, eventueel met hulp van een bekwame jazzpianodocent, op dit gebied veel progressie kan boeken.

De andere muur waar men tegenaan loopt is de ‘voicingmuur’. Er bestaan honderden boeken waarin de meest voorkomende vier- en vijfklanken beschreven staan. In die boeken is vrijwel nooit te lezen dat een pianist, indien hij deel uitmaakt van een jazz-ensemble, geacht wordt om *voicings* (geavanceerde stemvoeringen) van deze vier- of vijfklanken te spelen. Inderdaad hoort men op elke jazzplaat de pianist van het ensemble de meest prachtige akkoorden uit zijn instrument toveren, die totaal niet lijken op de simpele veelklanken uit de boeken.

In het laatste kwart van de vorige eeuw zijn een paar boeken verschenen die deze lacune hebben trachten op te vullen. Met alle respect voor de auteurs en hun arbeid, meen ik niettemin dat deze boeken in een aantal opzichten tekortschieten. Mijn belangrijkste bezwaar is dat deze publicaties in essentie slechts een opsomming van een aantal *voicings* bevatten zonder dat er sprake is van een *leidend principe* dat de lezer als vanzelf naar deze *voicings* voert. Van de student wordt verwacht dat hij deze *voicings* uit zijn hoofd leert, en dat is dan dat. Van enig inzicht is dan begrijpelijkerwijs geen sprake.

Kortom, wat ontbrak was een *methode* om jazzvoicings zelf te leren ontdekken en te leren toepassen.

Dit boek leert jazzvoicings aan door middel van een combinatie van unieke methodiek en gevarieerde didactiek. Spil van de methodiek is het *stam-kruinprincipe*, de strikte opdeling van de voicing in een gedeelte voor de linkerhand (de stam) en een gedeelte voor de rechterhand (de kruin), waarbij beide gedeeltes opgevat worden als zelfstandige entiteiten. Met zelfstandig wordt bedoeld dat de twee entiteiten zich onafhankelijk van elkaar mogen verplaatsen of omkeren. Gevolg is dat men niet meer dient te spreken van één voicing, maar van een *voicingtype* dat op meerdere manieren gerealiseerd kan worden.

Dit boek in een notendop: het combineren van het stam-kruinprincipe met kennis van de zogenaamde *toegestane kleurtonen* (‘embellishing tones’) leidt als het ware tot een ‘aha-erlebnis’ waardoor de voicingtypen schijnbaar achteloos tevoorschijn getoverd worden.

Het boek beperkt zich echter niet tot het alleen maar afleiden van voicingtypen. Aandacht wordt voorts besteed aan onder andere:

- De kunst van het ‘compen’ (akkoorden spelen in een jazzband ter begeleiding van een solist). Het voicen van veelklanken is hiervan slechts een onderdeel. Van belang zijn ook: timing, articulatie en voice leading.
- Jazz-stijlen: swing, latin en ballad.
- Spanningsniveau’s en spanningsvolgorde van voicings voor dominantseptiem-akkoorden.

- Trappenstelseltheorie, uitmondend in het algemene trappenstelselsysteem. Dit systeem verklaart inzichtelijk de begrippen toonsoort, cadens, modulatie en verplaatsing naar een parallelle toonsoort.
- Ionische cadensen en aangepast-aeolische cadensen.
- Harmonische en melodische context.
- Molvijf-theorie voor voicings van dominantseptiemakkoorden.
- Chromatische en semi-chromatische overgangen, spontane chromatiek.

Een belangrijk aspect van dit boek is de didactiek die uiteenvalt in een aantal onderdelen:

- De *cirkelnotatie* om aan te geven dat het gaat om *realizaties* van akkoorden of tweeklanken. Naar mijn mening worden realisaties volstrekt onderbelicht in de meeste jazzleerboeken.
- De *mixolydische ladder* als basis van de akkoordnotatie.
- *Globale recepten* voor voicings. Met zo'n recept in het achterhoofd vindt men de voicings in elke willekeurige voortekening.
- Het *computerprogramma Band In A Box*™. Ik heb geen enkele verbintenis met de producent van dit programma, maar ik ken geen andere software die zo op maat gesneden is om de beginnende jazz-comper praktisch te ondersteunen bij zijn of haar studie. Typ een akkoordenschema in, zet de pianoknop op 'uit' en de bas- en drumknoppen op 'aan', klik op 'start', en compen maar, in een tempo dat je aankan.
- De dwingende nadruk in veel van de oefeningen op het instuderen van de vergaarde kennis in *alle twaalf voortekeningen*.
- De vele illustratieve *figuren*.
- De *stapsgewijze, logische opbouw* van het boek.
- De *herhaling*. Een groot percentage van de oefeningen herhaalt ongemerkt het eerder geleerde.

De oefeningen waarmee elk hoofdstuk wordt afgesloten staan er niet voor niets. Het doen van deze oefeningen is cruciaal voor het leerproces. Je kunt het vergelijken met het leren autorijden: ook al ken je het theorieboekje van buiten, zonder een flink aantal rijlessen zul je nooit je rijbewijs halen. Alleen door oefenen creëer je automatismes.

Dát moet het uiteindelijke doel van het gebruik van dit boek zijn: het transformeren van de *kennis* van de vele abstracte voicingrecepten naar een stelsel van *automatismes* bij het voicen. Heeft men de automatismes eenmaal verworven, dan is men in staat om op een ontspannen, stijlvolle, creatieve en van autoriteit getuigende manier de ritmesectie te verrijken, de solist te ondersteunen, en het publiek te laten genieten.

Bij het schrijven van dit boek heb ik veel steun ondervonden van een aantal mensen. Mijn dank gaat in de eerste plaats uit naar mijn vriendin Jeanne Marie en ons zoontje James die door hun liefde en vrolijkheid mij de kracht gaven om in de avonduren het tijdverslindende proces van schrijven en figuren maken uit te voeren. Veel dank ben ik verder verschuldigd aan Bart Metselaar en Freek Schraevesande voor een diepgaande kritische lezing van het manuscript. Door hun strenge correcties, spitse opmerkingen en onverwachte suggesties is de kwaliteit van het boek enorm verbeterd. Ten slotte wil ik Jeroen Bohan complimenteren voor zijn uitmuntende lessen in het muzieknotatieprogramma Finale.

René Kluiwing
21 oktober 2007